

Оскуола: Сатабай орто оскуолата

Учуутал: Захарова Маргарита Тогоянична

Кылаас: 1

Предмет: саха тыла (азбука)

Тиэмэ: [ш] дорҕоон, буукуба

Уруок сыала

Тустаах үөрэх предметин үөрэтии түмүгэ (предметные результаты):

- дорҕоон арааһын наардааһын. Саха төрүт тылыгар 8 кылгас аһаҕас, 8 уһун аһаҕас, 4 дифтонг, 19 бүтэй дорҕоон, 11 хоһулаһар бүтэй дорҕоон буукубалара баалларын билии;
- сахатыйбыт тыллары кытта билсии;
- [ш] буукубаны кытта билсии уонна суруйуу;
- [ш] дорҕоон ньиргизэрэ суох киирии дорҕоон буоларын билии;
- тылы, этиини, тиэкиһи ааҕы;
- нууччалыы сангарыллар тыл биир аһаҕас дорҕооно күүскэ этиллэрин билии.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ (метапредметные результаты):

- Бодоруһар сатабыл : уопсай уонна пааранан үлэҕэ таһаарыылаахтык, көдьүүстээхтик үлэлиир.
- Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл : сыалы-соругу таба туруорунар, үлэтин түмүгүн сыаналанар.
- Билэр – көрөр сатабыл : саха төрүт тылын дорҕооннорун билэр; киирии тылы араарар.

Ытык өйдөбүллэри инэрии түмүгэ :

- иллээх-эйэлээх буолуу, бэйэ-бэйэҕэ көмөлөһүү, болҕомтолоох буолуу;
- төрөөбүт тылын барҕа баайын сыаналааһын.

Уруок тэрилэ:

Учууталга: тыллаах карточкалар, таблица, борохуот ойуута, ПК, сыаналаныы смайликтара уонна фишкалара

Оҕолорго: фишкалар, И.И.Каратаев „Азбука кинигэтэ, тэтэрээт

Уруок хаамыта:

1. Тэрээһин чааһа.

- Үтүө күнүнэн

2. Сүрүн билиилэрин хатылааһын.

1. Дорҕоон араастарын наардааһын

(Дуоскаба фишкалар сыһыарыллан тураллар)

У. – Бу туох бэлиэлэрэй?

О. – Дорҕоон.

У. – Оҕолоор, тугунан үлэлиир эбиппитий?

О. – Фишканан

У. – Мин эппит дорҕооннорбун фишканан ууран иһин.

а, г, б, иэ, уу, р, э, ыа, ыы, т, с

(оҕолор фишканан уураллар)

У. – бөлөхтөргө арааран ууруохха сөп дуо? Араартаан.

(оҕолор фишкаларын үс бөлөххө арааран уураллар)

У. – Хайдах наардаатыгыт?

(оҕолор эппиэттэрэ: кылгас аһаҕас дорҕооннор, уһун аһаҕас дорҕооннор, бүтэй дорҕооннор)

У. – Бу курдук дорҕооннору араастарынан наардааһыны бүгүнгү уруокка көрүөхпүт.

2. “Дорҕоон арааһа” таблицаба үлэ

Слайд 1.

1) Дорҕоон арааһа

2) Фишкалар ойуулары

У. - Бу ханнык дорҕооннор бэлиэлэрэй?

О. - Кылгас аһаҕас дорҕоон, уһун аһаҕас дорҕоон, бүтэй дорҕоон, хоһуласпыт бүтэй дорҕоон.

У. – Саха т ылыгар хас кылгас аһаҕас дорҕоон баарый?

О. – 8

3. Аһаҕас дорҕооннору наардааһын

Слайд 1.

3) Кылгас аһаҕас дорҕооннор буукубалара

У. – Аабыахайын

(оҕолор аабаллар)

У. – Хас уһун аһаҕас дорҕоон баарый?

О. – 8

Слайд 1

4) Уһун аһаҕас дорҕооннор буукубалара

У. – Аабыахайын

(оҕолор аабаллар)

У. – Онтон хас дифтонг баарый?

О. – 4

Слайд 1

5) дифтонг буукубалара

(оѳолор ааѳаллар)

4. Оонньуу

У. – Кылгас аһаѳас дорѳоонтон саѳаланар тыллары толкуйдаа

- Уһун аһаѳас дорѳоонтон саѳаланар тыллары толкуйдаа

- Дифтонган саѳаланар тыллары толкуйдаа

(оонньуу сыабынан барар, сөп эппиэти биэрбит оѳоѳо учуутал кыһыл фишкалары биэрэн иһэр)

5. Бүтэй дорѳооннору наардааһын

У. – Саха төрүт тылыгар хас бүтэй дорѳоон баарый?

(оѳолор эппиэттэрэ)

Слайд 1.

6) Бүтэй дорѳооннор буукубалара

У. – Кинилэр хаһыа эбиттэрий ааѳыахайын эрэ

(куолаан ааѳыы)

О. – 19 эбиттэр

5.1. Оонньуу

У. – [с] дорѳоонтон саѳаланар тыллары этин эрэ.

- [н] дорѳоонунан бүтэр тыллары

(оѳолор илиилэрин уунан эппиэттерин этэллэр, сөп эппиэти биэрбит оѳо кыһыл фишканы ылар)

У. – Аны билигин туран эрэ оонньуохайын эрэ. [дь] дорѳооннох тыллары эттэхпинэ ытыскытын таһынаѳыт, онтон [ч] дорѳоонноох тылы эттэхпинэ чуумпураѳыт.

Дьэ, дьикти, чороон, дьол, чуораан, булчут, суолдьут, һээдьэ, чааскы, очуос, дьиз, очуос, дьол, чыычаах.

5.2. Хоһуласпыт бүтэй дорѳооннорго үлэ

У. – Хас хоһуласпыт бүтэй дорѳооннор бааллар этэй? Ханныктарый?

(оѳолор эппиэттэрэ)

Слайд1

7) Хоһулаһар бүтэй дорѳооннор буукубалара

У. – Хастар эбитий чуолкайдаан ааѳыахайын эрэ

(оѳолор куолаан ааѳыылара)

5.3 Оонньуу

У. – Хоһуласпыт [ннь] дорѳоонноох тыллары ким булар эбитий?

(оѳолор эппиэттэр, учуутал сөпкө эппит оѳоѳо фишка түнгэтэр)

6. Түмүк

У. - Саха төрүт тылыгар хас кылгас аһаҥас дорҕоон, уһун аһаҥас дорҕоон, бүтэй дорҕоон, хоһуласпыт бүтэй дорҕоон баар эбитий?

(оҕолор эппиэттэрэ, учуутал “Дорҕоон арааһа” таблицаны ыйыыр)

У. – Кимиэхэ 4 фишка баарый? Маладьыастар саха төрүт дорҕооннорун арааһын үчүгэйдик билэр эбиккит.

3. Уруок сыалын – соругун ситиһэргэ үлэни тэрийии.

1. Бэргэн ыалдьыттыыр

- Пароход, пароход,

Эн ханна устабын?

- Муораба, өрүскэ

Долгуннуун тустабын.

У. – Бу хоһоонно тыллара барыта сахалыы тыллар дуо? Ханнык атын тыл баарый?

О. – Пароход диэн нууччалыы тыл.

(пароход ойуута ыйанар , кыратык ойуунан сэхэргэһии)

У. – Ити тылы сахалыы этиэххэ (санарыахха) сөп дуо?

О. – Борокуот.

2. Бэргэн оонньуута

У. - Оччоҕо бу тыллары биһиги нууччалыыларын сатаан этиэхпит дуу?

Слайд 2. Биир биир тыллар тахсан иһэллэр

Мотуруос, куоска, остуол, биилкэ, чаанньык, харандаас, уруучука, кинигэ, оскуола

У. – Маладьыастар. Тоҕо барытын сөпкө эттигит буолуой?

(оҕолор эппиэттэр)

У. – Оҕолоор, бу сахатыйбыт тыллар эбит.

3. Сынньалан

Үөрэннибит, үөрэннибит

Онтон бары турдубут.

Ытыспытын таһынныбыт,

Атахпытын тыаһаттыбыт,

Олордубут, турдубут,

Олордубут, турдубут,

Онтон эмиэ төттөрү

Олордубут үөрэнэ.

4. Кириии тыллары кытта үлэ

У. - Билигин нууччалыы да сахалыы да этиллэр тыл элбэх.

Нууччалыы санарыллар тыл биир аһаҥас дорҕооно хайаан да күүскэ этиллэр эбит. Ол сурукка хайдах бэлиэтэнэрин көрүн, сөпкө аабын.

(тыллаах карточкалары учуутал дуоскаба ыйаан иһэр, оҕолор ааҕаллар)

Шина, шоссе, шахта, шайба, шашлык, штора, шоколад, шарнир, шашка

У. – Бу нууччалыы тыллартан биир эмит тылын сахалыы этиэххэ сөп дуо?

(оҕолор эппиэттэрэ)

У. – Бу тыллар тугунан майгыннаһалларый?

О. – Бары Ш буукубаттан саҕаланаллар.

У. – Бу уруокка туох сананы үөрэтэр эбиппитин биллигит дуо?

О. – Ш буукубаны барабыт.

5. Тэтэрээккэ үлэ

Ш ш суруйуу

6. Хартыынан үлэ

Слайд 3. Ойуу

У. – Тугу көрөбүт?

(оҕолор эппиэттэрэ)

У. – Бу ойуу туһунан маннык хоһоон баар истин эрэ.

Саша Шура шарын

Шаригынан ытта.

Шура шара хайынна.

“Паш-ш” гынна.

Шура шарын аһыйда.

У. – Саша хайдах уол эбитий? Эһиги кини курдук буолуоххут дуо?

(оҕолор эппиэттэрэ)

У. – Оҕолоор, куруутун эйэлээхтик оонньуур буолун.

6. Кинигэнэн үлэ.

1) Хоһоону ааҕы

(оҕолор биир биир доргуччу ааҕаллар)

2) Столбиктаах тыллары ааҕы

(оҕолор бэйэлэрэ ааҕаллар, учуутал биирдиилээн оҕолор ааҕалларын кэтээн истэр)

7. Тэтэрээккэ үлэ

Кинигэттэн устуу

4. Уруогу түмүктээһин

- Ханнык санга буукубаны бардыбытый?

- Бу уруока хайдах үөрэммикин сыаналанын. Тоҕо итинник сыаналаннын

(оҕолор смайликтары талаллар: араҕас үөрбүт сирэйдээх, от күөбү көрсүө сирэйдээх, кыһыл хомойбут сирэйдээх)

